

Kohtuasi C-339/19**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

25. aprill 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

20. veebruar 2018

Kaebajad:

SC Romenergo SA

Aris Capital SA

Vastustaja:

Autoritatea de Supraveghere Financiară

Põhikohtuasja ese

Kaebus, mille on esitanud S.C. Romenergo S.A. ja Aris Capital S.A. (edaspidi koos: „kaebajad“) 4. mai 2015. aasta kohtuotsuse peale nr 1238 ja Curtea de Apel București – Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal (București apellatsioonikohus, seitsmes haldus- ja maksuasjade koda, Rumeenia) 28. septembri 2015. aasta kohtumääruse peale kohtuvaidluses nende kahe äriühingu ja vastustaja Autoritatea de Supraveghere Financiară (Finantsjärelevalve amet, Rumeenia) (edaspidi „ASF“) vahel, kelle õigusjärglane on Comisia Națională a Valorilor Mobiliare (Riiklik väärtpaberikomisjon, Rumeenia) (edaspidi: „CNVM“).

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel palutakse tõlgendada ELTL artikleid 63 jj, koostoimes direktiivi 2004/25/EÜ artikli 2 lõikega 2 ja direktiivi 2001/34/EÜ artikliga 87, mis on asendatud direktiivi 2004/109/EÜ artikli 2 lõike 1 punktiga f.

Eelotsuse küsimus

Kas ELTL artikleid 63 jj, koostoimes direktiivi 2004/25/EÜ artikli 2 lõikega 2 ja 2001/34/EÜ artikliga 87 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene õiguslik raamistik (kõnesolevas kohtuasjas CNVM määruse nr 1/2006 artikli 2 lõike 3 punkt j), milles on ette nähtud seadusjärgne eeldus, et seoses osalusega niisuguse äriühingu aktsiakapitalis, kelle aktsiatega on lubatud kaubelda reguleeritud turul ja kes on sisuliselt samastatud alternatiivsete investeerimisfondidega (nn finantsinvesteeringuühingud), teevad koostööd:

1. isikud, kes, kas seoses kapitaliturgudega või mitte, on teinud või teevad ühiselt majandustehinguid; ja
2. isikud, kes kasutavad oma majandustehingutes finantsressursse, millel on üks ja seesama allikas või mis on pärit eri kehanditest, kes omakorda on asjassepuutuvad isikud?

Viidatud liidu õigusnormid

ELTL artiklid 63, 64, 65.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/25/EÜ ülevõtmispakkumiste kohta artikli 2 punkt d ja artikli 2 lõige 2.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. mai 2001. aasta direktiivi 2001/34/EÜ, mis käsitleb väärtpaberite ametlikku noteerimist väärtpaberibörsil ja nende väärtpaberite kohta avaldatavat teavet, artikkel 87, mille asendas direktiivi 2004/109/EÜ artikli 2 lõike 1 punkt f.

Viidatud riigisisised õigusnormid

1. *Legea nr. 297/2004 privind piețele de capital (seadus nr 297/2004 kapitaliturgude kohta) hilisemate muudatustega*

Artikli 2 lõike 1 punkti 22 alapunktid a) ja c)

„1. Käesolevas seaduses käsitatakse järgnevalt kasutatud termineid ja väljendeid järgmises tähenduses: (...)

22. asjassepuutuvad isikud:

a) isikud, kelle kontrolli all on emiteerija või kes on emiteerija kontrolli all või kelle üle teostatakse kontrolli ühiselt;

(...)

c) füüsilised isikud emiteerijast ettevõtjas, kes täidavad juhtimis- või kontrolliülesandeid.“

Artikli 2 lõike 1 punkti 23 alapunktid a) ja c):

„23. Koostööd teevad kaks või enam isikut, keda seob sõnaselge või vaikumisi kokkulepe eesmärgiga rakendada ühist käitumismudelit emiteerija suhtes. Kui puuduvad vastupidisele osutavad tõendid, siis eeldatakse, et järgmised isikud teevad koostööd:

a) asjassepuutuvad isikud;

(...)

c) äriühing omaenda nõukogu liikmetega ja asjassepuutuvate isikutega ja need isikud omavahel;

(...).“

artikkel 286 *bis*.

„(1) Ükskõik milline isik võib omandada, mis tahes rollis, või hoida enda käes, kas üksi või koos isikutega, kellega ta teeb koostööd, aktsiaid, mille on emiteerinud finantsinvesteeringu ettevõtja, ja mis tulenevad eravalduses olevate fondide ümberkujundamisest, määras, mis ei ületa 5% finantsinvesteeringu ettevõtja aktsiakapitalist.

(2) Hääleõiguse kasutamine peatatakse aktsiate osas, mis kuuluvad aktsionäridele, kes ületavad lõikes 1 sätestatud piire.

(...)

(4) Kolme kuu jooksul kuupäevast, mil finantsinvesteeringu ettevõtjate aktsiakapitali 5% nõue on ületatud, tuleb aktsionäridel, kes niisuguses olukorras on, müüa maha aktsiad, mis osaluse piirmäära ületavad.“

2. *Regulamentul CNVM nr. 1/2006 privind emitenții și operațiunile cu valori mobiliare (CNVM määrus nr 1/2006 emiteerijate ja väärtpaberitehingute kohta)*

Artikli 2 lõike 3 punkt j)

„(3) Seaduse nr 297/2004 artikli 2 lõike 1 punkti 23 kohaselt eeldatakse, kui ei ole tõendatud vastupidist, et omavahel teevad koostööd muu hulgas järgmised isikud:

(...)

j) isikud, kes on teinud või teevad koos majandustehinguid, sõltumata sellest, kas need on seotud kapitaliturgudega või mitte.“

Põhikohtuasja faktiliste asjaolude lühikokkuvõte

- 1 ROMENERGO oli aktsionär emiteerijast finantsinvesteeringuettevõtja BANAT CRIȘANA S.A., kelle aktsiatega kaubeldakse kapitaliturul, ja omas aktsiaid, mis esindasid 4,55498% hääleõigusest, mis aktsiatega selles ettevõtjas seotud olid.
- 2 Seejärel anti need aktsiad osalise jagunemise esialgse kava alusel tervikuna üle ARIS CAPITAL S.A-le.
- 3 18. märtsil 2014, tuginedes eripädevusega direktoraadi analüüsile ja 18. märtsi 2014. aasta koosolekul tehtud otsusele, otsustas ASF vastu võtta järgmised üksikotsused:
  - (i) ASF 18. märtsi 2014. aasta otsus nr A/209, milles tõdeti, et „eeldatakse, et eraisikud XV, YW, ZX, äriühingud S.C. ROMENERGO S.A., SMALLING LIMITED ja GARDNER LIMITED teevad koostööd seoses finantsinvesteeringuettevõtja Banat Crișana S.A.-ga, vastavalt seaduse nr 297/2004 artikli 2 lõike 1 punkti 22 alapunktidele a) ja c) ning artikli 23 punktidele a) ja c), koostoimes määruse nr 1/2006 artikli 2 lõike 2 punktiga j ja suuniste nr 6/2012 artikli 3 lõike 2 punktiga f“.
  - (ii) ASF 18. märtsi 2014. aasta otsus nr A/210, milles tõdeti, et „S.C. DEPOZITARUL CENTRAL S.A., (Rumeenia finantsturu keskamet, kes tagab börsitehingute kliiringu ja arvelduse ning emiteerijast äriühingute registri pidamise) on kohustatud võtma vajalikud meetmed, et kanda oma registritesse, et hääleõiguse kasutamine on peatatud aktsiate osas, mille on emiteerinud finantsinvesteeringuettevõtja BANAT CRIȘANA S.A., ja mis ületab 5% hääleõigusest, ning mis kuuluvad eraisikutele XV, YW ja äriühingutele S.C. ROMENERGO S.A., SMALLING LIMITED ning GARDNER LIMITED“.
  - (iii) ASF 18. märtsi 2014. aasta otsus nr A/211, milles märgiti, et „finantsinvesteeringuettevõtja Banat Crișana S.A. nõukogu on kohustatud võtma vajalikud meetmed, et ühendus, mille on moodustanud aktsionärid XV, YW, S.C. ROMENERGO S.A., SMALLING LIMITED ja GARDNER LIMITED, kelle kohta eeldatakse, et nad teevad koostööd seoses emiteerijast finantsinvesteeringuettevõtja BANAT CRIȘANA S.A.-ga, ei või kasutada hääleõigust, mis on seotud nende osalusega, mis neil on vastuolus seaduse nr 297/2004 artikli 286bis lõikega 1 ja selle seaduse hilisemate muudatuste ja parandustega“.
- 4 Nagu on selge eespool ära toodud üksikotsuste sisust, eeldatakse, et S.C. ROMENERGO S.A. tegi koostööd eraisikute XVga ja YWga ning äriühingutega SMALLING LIMITED ja GARDNER, seaduse nr 297/2004 artikli 2 lõike 1 punkti 22 alapunktide a) ja c) ning artikli 23 punktide a) ja c) tähenduses, ning määruse nr 1/2006 artikli 2 lõike 3 punkti j alusel.
- 5 Eespool tuvastatu tagajärjel sedastas ASF järgmist:

i) aktsionäridel, kelle kohta eeldatakse, et nad tegid koostööd, tuleb kolme kuu jooksul müüa emiteerijast ettevõtja aktsiaid proportsionaalselt nii, et kõik asjassepuutuvad isikud jääksid seaduses sätestatud 5% osaluse piirmäära raamidesse;

ii) Depozitarul Central peab peatama 5% piirmäära kohaldades nende isikute hääleõiguse kasutamise, kelle kohta eeldatakse, et nad tegid koostööd, ning finantsinvesteeringu ettevõtja BANAT CRIȘANA nõukogul tuleb võtta vajalikud meetmed, et asjassepuutuvad isikud ei kasutaks hääleõigust, mis neil on seoses aktsiatega, mis kuuluvad neile seaduses sätestatud piirmäära ületades.

6 Kaebajad esitasid vastustaja peale kaebuse, milles palusid tühistada:

1. CNVM määruse nr 1/2006, emiteerijate ja väärtpaberite kohta artikli 2 lõike 3 punkti j;

2. ASF 22. mai 2014. aasta otsuse nr A/419 kaebuse kohta, mis oli varem esitatud CNVM määruse nr 1/2006, emiteerijate ja väärtpaberite kohta artikli 2 lõike 3 punkti j vaidlustamiseks.

7 Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) jättis põhjendamatusesse tõttu rahuldamata kaebajate kaebuse ja lükkas samuti põhjendamatusesse tõttu tagasi vastustaja vastuväite, et kaebajatel puudub põhjendatud huvi.

8 Kaebajad kaebasid Bukaresti apellatsioonikohtu otsuse edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtusse Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia kassatsioonikohus).

9 Muu hulgas leidsid nad, et sinne kohus peaks esitama eelotsusetaotluse Euroopa Kohtule.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

10 Kogu haldusmenetluse vältel ja ka kohtumenetluses väitsid kaebajad, et CNVM määruse nr 1/2006 artikli 2 lõike 3 punkt j on õigusvastane, sest rikub ennekõike kapitali vaba liikumise põhimõtet.

11 See, et seaduse nr 297/2003 artiklis 286*bis* kehtestatakse osalusele aktsiakapitalis 5% piirmäär, kujutab kaebajate arvates olukorda, mida Euroopa õiguses ei tohiks esineda, sest Euroopa seadusandja ei ole näinud riigisisesele seadusandjale ette võimalust sätestada seaduses piiranguid osalusele niisuguse ettevõtja aktsiakapitalis, millel on lubatud reguleeritud turul kaubelda. Lisaks väidavad kaebajad, et mõiste „koostöö“ on Euroopa Liidu õiguses seotud üksnes siduva avaliku ülevõtmispakkumise õigusinstrumendiga, sest seadusandja eeldab, et isikud, kes on teise isiku kontrolli all või kellel on kontroll teise isiku üle, teevad koostööd, ning et koos püüavad nad saavutada kontrolli emiteerijast ettevõtja üle

kas esitades pakkumise või siis selle ettevõtja pankroti korral. Euroopa Liidu õiguses on ette nähtud ainult üks seesugune eeldus, nimelt direktiivi 2004/25/EÜ artikli 2 lõikes 2 isikute puhul, kes on enamusosaluse läbi teise isiku kontrolli all.

- 12 Konkreetsemalt rajaneb koostöö eeldus vastavalt direktiivi 2001/34/EÜ artiklile 87, mis on asendatud direktiivi 2004/109/EÜ artikli 2 lõike 1 punktiga f, kontrollil, mida aktsionär emiteerijast ettevõtjas teostab häälteenamust omades; õigusel kontrollida enamikku juhtimis- ja kontrollorganite liikmetest või need kõrvaldada; või otsekontrollil aktsionäride või osanike häälteenamuse üle äriühingu muude aktsionäride või osanikega sõlmitud kokkuleppe alusel.
- 13 Neid tegureid arvesse võttes väidavad kaebajad, et liidu õiguses ei ole ühelgi juhul ette nähtud võimalust sätestada koostöö eeldust üldistel „majanduslikel“ alustel. Ka ei tunnusta liidu õigusnormid nende väitel ideed koostööst, mis rajaneb üldisel viisil lihtsalt sellel, et on olemas isikud, kes majandustehingute raames kasutavad finantsressursse, millel on sama päritolu, või mis on pärit erinevatest kehanditest, kes on asjassepuutuvad isikud. Kaebajate pakutud tõlgenduse kohaselt ei saa CNVM määruse nr 1/2006 artikli 2 lõike 3 punktis f ette nähtud koostöö eeldus jääda väljapoole kohustuslikku tingimust, et aktsionär püüab omandada emiteerija üle kontrolli.
- 14 Diametraalselt vastupidiselt väidab ASF, et CNVM määruses nr 1/2006 sätestatud koostöö eeldused peegeldavad täielikult liidu õigusnorme, milles sätestatu ei piirdu avalik-õiguslike pakkumistega.

Eelotsusetaotluse põhistuse lühikokkuvõte

- 15 Euroopa Kohtul palutakse teha otsus selle kohta, kas seaduse nr 297/2004 artikli 286 *bis* lõiked 1-4 on vastuolus kapitali vaba liikumise põhivabadusega (ELTL artikkel 63) osas, milles sellega on keelatud kaebajatel omada rohkem kui 5% hääleõigust andvatest aktsiatest Rumeenia investeerimisfondis (finantsinvesteeringu ettevõtja) või kas kõnealused seadusandlikud piirangud on proportsionaalsed ja vajalikud, et saavutada riigi poliitika legitiimset eesmärki.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab direktiivi 2004/25/EÜ artikli 2 lõike 1 punktile d ja artikli 2 lõikele 2 ning direktiivi 2001/34/EÜ artiklile 87, mis on asendatud direktiivi 2004/109/EÜ artikli 2 lõike 1 punktiga f.
- 17 Sama kohus viitab ka Euroopa Kohtu 14. oktoobri 1999. aasta kohtuotsusele Sandoz GmbH (C-439/97, EU:C:1999:499), milles Euroopa Kohus otsustas, et aluslepingu sätetel, mis käsitlevad kapitali vaba liikumist, on vahetu õigusmõju ning et liidu liikmesriikide seadusandjad ja kohtud peavad neid tunnustama; ka märgib sinne kohus, et vastavalt Euroopa Kohtu kohtupraktikale on eelneva haldusloa süsteem proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas, kui see rajaneb objektiivsetel mittediskrimineerivatel kriteeriumidel, mis on eelnevalt kõnealustele ettevõtjatele teada, ja kui kõigil piiravast meetmest puudutatud isikutel on olemas õiguskaitsevahendid selle vaidlustamiseks.

- 18 Proportsionaalsuse põhimõttele on Euroopa Kohtus tuginetud korduvalt juhtumitel, mis puudutasid teatavate aluslepingutest tulenevate põhiõiguste ja põhivabaduste rikkumist, eelkõige kapitali vaba liikumise õiguse rikkumist; vastavates kohtuasjades on Euroopa Kohus otsustanud, et aluslepingus sätestatud põhiõigust või põhivabadust riival meetmel peab olema legitiimne eesmärk ja mis puudutab kõnealuse põhiõiguse või –vabaduse piiramise viisi, siis ei tohi see ületada seda, mis on meetme eesmärgi saavutamiseks vajalik.
- 19 Viidatud kohtupraktika alusel tuleb hinnata, kas artikli 286 *bis* lõigetes 1-4 kehtestatud seadusandlikud meetmed on proportsionaalsed seaduse legitiimse eesmärgiga; kas investoreid on nõuetekohaselt teavitatud; ja kas neil on olemas õiguskaitsevahendid, et vaidlustada ülemäära kulukaid nõudeid.
- 20 Finantsinvesteeringuettevõtja Banat Crişana SA ja teised finantsinvesteeringuettevõtjad, kes on algselt loodud seaduse nr 133/1996 alusel, on aktsiaseltsid, mis kuuluvad üleüldise erastamisprotsessi tulemusena tervikuna erainvestoritele, ja mille osas seadusandja soovis sätestada ja jätta ka pärast erastamisprotsessi lõppu jõusse maksimaalse 5% osaluse piirmäära (algselt 1%). Lisaks kehtestati piirang koostöös omatava osaluse kohta ning ASF kehtestas määruse nr 1/2006 artiklis 2 loetelu olukordadest, milles kehtib koostöö eeldus.
- 21 Seega tekib küsimus, kas osaluse piirmäär, mille riigid kehtestavad eraõiguslikele isikutele erastamisprotsessis, rikub kapitali vaba liikumise põhimõtet, ja kas kapitali vaba liikumise põhimõtet rikub see, kui seadusega nähakse kas otse või koos teiste isikutega omatavale osalusele aktsiakapitalis ette piirmäär – kuni 5% aktsiakapitalist eraõiguslike äriühingute puhul (nagu on ette nähtud seaduse nr 297/2004 artiklis 286bis ja sellele järgnevates normides), mis on erastatud ligi 20 aastat tagasi ega oma strateegilist tähtsust.